

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-688-1-11>

DEVELOPMENT AND ADJUSTING OF THE UKRAINIAN ORGANIC AGROPRODUCTION ARE IN THE CONDITIONS OF EUROINTEGRATION

РОЗВИТОК ТА РЕГУЛЮВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ОРГАНІЧНОГО АГРОВИРОБНИЦТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Rybachek V. K.

*Candidate of Legal Sciences,
Associate Professor at the Department
of Constitutional, International Law
and Public Law Disciplines
Kyiv University of Intellectual Property
and Law
Kyiv, Ukraine*

Рибачек В. К.

*кандидат юридичних наук, доцент
кафедри конституційного,
міжнародного права та публічно-
правових дисциплін
Київський університет
інтелектуальної власності та права
м. Київ, Україна*

Ринок органічних продуктів на сьогоднішній день є одним з найбільш перспективних напрямків агропромислового виробництва. В сучасних умовах виробництво органічної продукції виступає як стратегічний напрям сталого розвитку, який поєднує задоволення споживчого попиту і найвищого рівня якості та безпечності продовольства, використання агроекологічних практик щодо безпечного природокористування, сприяючи відновленню родючості агроресурсів, покращенню здоров'я населення та отриманню відповідного прибутку виробниками. І незважаючи на невелику частку, органічний сектор залишається одним із динамічнішим в харчовій промисловості України, а також зберігає стабільні позиції, попри мілітаристські виклики, залишаючись у ТОП-5 постачальників органічної агропродукції до ЄС із обсягом експорту близько 173, 7 тис. т. у 2025 році [1]. При цьому Україна посідає перше місце за поставками органічного зерна до Європи. Тож, основними експортними позиціями є зернові (кукурудза), соя та соняшникова макуха. Провідними країнами-імпортерами виступають Німеччина і Польща, які концентрують понад половини всіх експортних надходжень, а також Нідерланди, Італія, Чехія, Австрія та Франція. В останні роки розширюється асортимент експорту молочних органічних продуктів, переважно йогуртів та кефірів. Зростає попит на органічні ягоди (переважно, малину, чорницю, ожину) та волоські горіхи, мед. Періодично з'являється різна нішева дикоросла продукція – лікарська сировина, трави [2].

Слід підкреслити, що у 2025 році зростав і внутрішній ринок органічної продукції: збільшилася кількість операторів, сертифікованих відповідно до національного законодавства України у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції (їх чисельність зросла до 260), що свідчить про активізацію виробників, орієнтованих саме на внутрішній ринок, а також про поступове формування сталого попиту на сертифіковану органічну продукцію серед українських споживачів, тож збільшилася частка органічної продукції в національних торговельних мережах та спеціалізованих точках продажу, а також були отримані перші результати приведення органічного законодавства України у відповідність до нового регулювання Європейського Союзу [2].

У розвитку як законодавчої бази, так і безпосередньо виробництва органічної продукції в Україні можна виділити 4 етапи, а саме: I етап: 1970-1997 рр. – *зародження*, створення поодиноких господарств, що використовували органічні технології землеробства, прийняття ЗУ «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» від 23.12.1997 р. та підписано договір між урядами України та Швейцарії щодо технічної та фінансової співпраці, завдяки якому з'явилась можливість розробки проектів технічної допомоги, зокрема, щодо розвитку органічного сільського господарства в Україні; II етап: 1998–2013 рр. – *формування*, зростання чисельності аграрних господарств, що займалися органічним виробництвом, зареєстрована Асоціація учасників біовиробництва «БІОЛан Україна», пріоритетними напрямками роботи якої стало створення мережі органічних виробників в Україні, розвитку органічного ринку тощо, зареєстровано український орган сертифікації продукції “Органік стандарт”, який є акредитованим та включеним в офіційний перелік органів сертифікації, визнаних у Європейському Союзі, Швейцарії, Канаді тощо, а також відбувалась робота по формуванню ЗУ «Про органічне виробництво», яка завершилась прийняттям у 2013 р. ЗУ «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» [3]; III етап: 2014–2018 рр. – *розвитку*, вдосконалення законодавчої бази органічного виробництва в країні, яке завершилось прийняттям у 2018 р. ЗУ "Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, маркування органічної продукції", у якому імплементовано основні ключові положення трьох чинних на той момент Регламентів ЄС: № 834/2007 (2007) 4, № 889/2008 (2008) 5 і № 1235/2008 (2008) [4, с. 88], збільшення чисельності органічних операторів до майже 370 одиниць, зростання обігу та розширення товарної структури (органічний хліб, молоко, ковбаси, фрукти, овочі, соки, напої, сиропи, джеми, мед та крупи) внутрішнього ринку органічної продукції до 17 млн дол. США, та

перетворення України на значного експортера органічної продукції на європейському ринку (майже 85%) і Північноамериканському ринках (12%) всіх поставок [5]; ІУ етап: з 2019 р. продовжується й зараз – *сучасний (або європейський)*, адже у 2020 р. були внесені зміни до Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України», які вперше надали виробникам органічної

сільгоспродукції можливість отримувати державну підтримку та зафіксовано довгострокові цілі щодо розвитку органічного виробництва в Національній економічній стратегії України на період до 2030 року та Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на період до 2030 року, де зазначено, що розвиток органічного виробництва є одним з пріоритетних напрямів середньострокової «зеленої трансформації» сільського господарства, а також, що органічне виробництво може відіграти важливу роль в адаптації до змін клімату і пом'якшенні їх наслідків, а також у збереженні біорізноманіття. У 2022 р. стартувала Грантова програма «Підтримка органічного сектору в Україні», ініційована об'єднанням «Органічна Ініціатива» як реакція на повномасштабне вторгнення росії з метою підтримки виробників органічних продуктів та збереження спроможності органічного сектору України у середньо- та довгостроковій перспективі. У цьому ж році внесені останні зміни до ЗУ «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування», які стосувались унормування сертифікації органічного виробництва, системи контролю й відповідальності за порушення законодавства, а також усунення перешкод для отримання українськими виробниками державної підтримки у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції [6, с. 158] У 2023 р., незважаючи на повномасштабне вторгнення, розпочалася робота двох державних реєстрів у сфері органічного виробництва, обігу і маркування органічної продукції, з'явився перший вітчизняний орган сертифікації Органік Стандарт, який був акредитований Національним агентством з акредитації України згідно з вимогами українського законодавства про органічне виробництво, обіг і маркування органічної продукції і внесений до Державного реєстру органів сертифікації у сфері органічного виробництва та обігу органічної продукції.

З 2022 року набрали чинності суттєві зміни та вимоги щодо системи правового регулювання органічного виробництва в ЄС, а саме викладені у Регламенті (ЄС) № 2018/848[7]. Тож, як зазначають Прокопенко К.О. та Удова Л.О., структура нового органічного законодавства ЄС являє собою не окремий Регламент, а цілісну систему органічного законодавства, де всі нормативно-правові акти згруповано відповідно до розділів основного регламенту (правила виробництва (рослинництво,

тваринництво, харчові продукти, корми, аквакультура), репродуктивний матеріал рослин і насіння, контроль, торгівля з третіми країнами тощо), і включає низку інновацій, які стосуються: внесення змін до системи контролю за виробництвом органічної продукції шляхом запровадження суворіших превентивних заходів і перевірок усього виробничого ланцюга; введення системи групової сертифікації з метою спрощення процесу сертифікації для дрібних фермерів; запровадження нових правил щодо імпорту органічної продукції у ЄС; збільшення переліку продуктів, на які поширюються органічні правила тощо [4, с. 89]. Таким чином, врахування та впровадження цих норм допоможе розвинути український органічний сектор, гарантуватиме якість продукції, підвищить довіру споживачів та сприятиме євроінтеграції України при забезпеченні дотримання стандартів органічного виробництва українськими сільськогосподарськими товаровиробниками-експортерами.

Література

1. 2025 – рік євроінтеграційних процесів та розвитку внутрішнього ринку: підсумки року в органічному секторі України. URL: <https://agroelita.info/2025-rik-ievrointehratsiynykh-protseviv-ta-rozvytku-vnutrishnoho-rynku-pidsumky-roku-v-orhanichnomu-sektori-ukrainy/>.
2. Понад 90 найменувань: яка органічна продукція лідирує в експорті. URL: <https://agroportal.ua/publishing/analitika/ponad-90-naymenuvan-yaka-organichna-produkciya-lidiruye-v-eksporti/>
3. Етапи розвитку органічного виробництва. URL: <https://organicinfo.ua/stages/>
4. Прокопенко К.О., Удова Л.О. Регулювання органічного сектору в Україні з позицій імплементації нового законодавства ЄС./ *Економіка України*. 2025. № 3 (760). С. 84-97.
5. Експорт української органічної продукції за чотири роки зріс майже вдвічі. URL: <https://agrotimes.ua/agromarket/eksport-ukrayinskoyi-organichnoyi-produkciyi-za-chotyry-roky-zris-majzhe-vdvichi/>.
6. Рибачек В.К. Правові аспекти розвитку органічного агровиробництва в Україні та Франції: ретроспективний аналіз: монографія. Public Law, Human Rights, and Decentralization in Franct find Ukrain: from Histjri to European Integration. Riga, Latvia, 2026. Baltija Publishing. С.143-146. 143 DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-643-0-6...>
7. Бусака Е. Новий Регламент (ЄС) 2018/848 про органічне виробництво. Брюссель, жовтень 2021. URL: https://organicinfo.ua/wp-content/uploads/2022/01/IFOAMEU-_New-Organic-Regulation-_UA.pdf.